

## BIBÓ LAJOS NYOLCVANÉVES

Hét kötet elbeszélés, húsz regény és tíz — többnyire a Nemzeti Színház deszkáin játszott — dráma szerzőjét köszöntjük. Az életmű mögé rejtőző embert, akit sorsa — melyet az ünneplés éppúgy kísért, mint a mellőzöttség — szülővárosa magányába zárt. Az író, aki nem nyugodott bele az írásaival elért szintbe, hanem elégedetlensége mindig új és új témákba-feladatokba parancsolta, miközben iskoláktól és irányzatoktól elkülönítette. Oeuvre-je egyenetlensége innen ered. De ez az oka annak is, hogy az irodalomtörténet mindmáig bizonytalan helyének kijelölésében. Vannak, akik életművét a két háború közti konzervatív prózához kapcsolják, míg mások a Szabó Dezső-féle falumítosz divatjához. Meggyőződésem, hogy mindkét nézet túlzó: ha érték is hatások Bibót pályáján (mint a Móricz vagy a Krúdyé), sokkal inkább a maga útján járt. Nem vált javára, hogy a Nyugat-mozgalommal akkor került csak érintkezésbe, mikor az a századelő társadalmi és irodalmi forradalmaiban vállalt szerepét már eljátszotta, mint ahogy az sem, hogy a népi íróktól a korábban jöttek ellenérzése tartotta távol — ám munkásságát önállóbbá és eredetibbé tette. De a születésnap ünnepi alkalma nem arra való, hogy az író „korlátait” hánytorgassuk, hanem hogy a mának és a jövőnek szóló értékeket mutassuk föl. Ebben a vonatkozásban — úgy érzem — az eddigieknél erősebben kell hangsúlyozni Bibó írásművészetének rokonságát Tornyai János piktúrájával és Móricz Zsigmond faluábrázolásával. Igaza volt Schöpflin Aladárnak, a Juss-ról szólván: „Azokra az alapokra épít, melyeket Móricz épített fel a magyar népelet ábrázolására.” Mint ahogy az sem véletlen, hogy Móricz a lelkesedés izzásával vállalta a párhuzamot Bibó puszták fölé csendülő pacsirtaszavával: „Amít tud, azt senki se tudta eddig köztünk, sem Mikszáth, sem Tömörkény, sem más.” Elbeszélései, melyekben „a jóság fájdalomát” mitikus realizmussal, lélektani pontossággal fejezi ki, a népelet balladás komorságát a szeretet fényével ragyogtatja be, irodalmunk valóban maradandó értékei. Fontosságuk még hangsúlyosabb lesz majd, ha a kritika a mítosz világát — miután a történelem a Város és a Falu urbánus-népies dilemmáját már eldöntötte — a prózában is oly árnyaltan lesz képes elemezni, mint a lírában. Bibó tehetsége, a divatnak tett engedményei ellenére is, kétségtelen: „Oly ösztönösséggel markol föl emberi sorsokat, mint talán egyetlen elbeszélőnk sem” — írta róla Németh László. Azokban a műfajokban azonban, melyek a hosszadalmas és tervező építkezést kívánják meg, tehetsége csak epizodikusan érvényesül. Például a regényben. Mindmáig adóssága irodalomtörténetírásunknak, hogy Bibó prózájában a lángot a füsttől és koromtól elválasztva értékelje. Remélhető, hogy az évforduló és munkásságának újabban kibontakozó kultusza: a *Subások* után az *Anyám* kiadása, *Az egyetlen asszony* tv-bemutatója — e munkának lendületet ad.

GREZSA FERENC

---

### SZERKESZTŐI ÜZENET

Nem közölhető írást küldtek: R. G. Budapest, J. F. Miskolc, P. L. Székesfehérvár, I. I. Ceglédbercel, P. I. Sarkad, Sz. É. Szeged, T. L. F. Rédics, N.

G. Szombathely, Cz. J. Budapest, Sz. E. Szeged, P. L. Fonó, D. F. Mór, Sz. L. Budapest, Sz. T. Zalaszentgrót, R. B. Csongrád.